

خارجی در جشنواره فارابی عرضه شود و از این طریق به سمت سایر پژوهشگرها تسری یابد. مهم است که چه کسانی آثارشان مورد بررسی قرار می‌گیرد. برگزاری نشست‌های تخصصی در دانشگاه‌های خارج از کشور و یا استفاده از فضای مجازی، برگزاری وبینار با حضور برگزیده‌ها و نقد و بررسی آثار، دعوت اندیشمندان خارجی از سوی دبیرخانه، نشست‌های ادواری با حضور اندیشمندان در حوزه ایران‌پژوهی و مطالعات ایران، می‌تواند به فعال‌تر شدن جنبه بین‌المللی جشنواره فارابی منجر شود. فکر می‌کنم فعالیت‌های ترویجی مبنی بر معرفی جشنواره باید در سطح بین‌المللی افزایش داشته باشد.

به عنوان نمونه، رایزن‌های فرهنگی در برخی از کشورها می‌توانند به صورت عملی جشنواره فارابی را معرفی کنند.

پخش پوستر در دانشگاه‌ها و در سطح بین‌المللی لازم است اما بیشتر به معرفی عملی نیاز داریم و می‌توانیم برگزیده‌های جشنواره را در سطح بین‌المللی معرفی کنیم. رایزنان علمی ما که در ذیل وزارت علوم هستند، می‌توانند به معرفی عملی جشنواره فارابی کمک شایانی کنند.

آیا دستاوردهای علمی جشنواره فارابی می‌تواند به نیازهای عینی کشور پاسخ دهد؟ به طوری که پژوهش‌ها به سمت و سویی برود که پاسخگوی نیازهای جامعه باشد؟

می‌توانیم مشخصاً یک بخشی را به پژوهش‌های کاربردی اختصاص دهیم. البته نظرم، این است که کلیت جشنواره ناظر و معطوف به پژوهش‌های کاربردی باشد. «پژوهش‌های کاربردی» به معنای عام، مدنظر بنده است؛ چون تولید علوم پایه در حوزه علوم انسانی کاملاً کاربردی است و شامل تولید نظریه‌ها و ایده‌پردازی‌ها هم می‌شود. یک بخشی هم می‌تواند مربوط به تحقیقات و علوم کاربردی باشد که مسأله‌محور هستند و می‌تواند مسائل را حل کند و به این بخش اختصاص یابد.

جشنواره فارابی می‌تواند به کاربردی شدن علوم انسانی کمک کند.

البته نمی‌شود و نباید انتظار داشت که همه بار محور شدن علوم انسانی را از جشنواره فارابی درخواست کنیم. روح حاکم بر پژوهش‌های علوم انسانی در کشور باید به سمت مسأله‌محور شدن برود و البته جشنواره فارابی هم می‌تواند سهم خود را در این بین ایفا کند.

جشنواره فارابی چگونه می‌تواند از ظرفیت خود برای ارتباط بیشتر و ارتقای تعاملات علمی میان استادان ایرانی و غیرایرانی استفاده کند؟

ظرفیت اولیه در این زمینه وجود دارد؛ زیرا جشنواره بخش بین‌الملل هم دارد. باید این ظرفیت را توسعه دهند و ارتباطات بین‌المللی در ذیل جشنواره گسترش داده شود. صرف اینکه تعدادی از برگزیدگان فارابی پژوهشگران خارجی باشند لزوماً به معنای توسعه تعاملات بین‌المللی نیست.

در کلیت علوم انسانی ایران، یکی از نقاط ضعفی که داریم توسعه یافتگی اندک ارتباطات بین‌المللی علوم انسانی است. طبیعتاً جشنواره فارابی هم تحت تأثیر جو عمومی قرار گرفته است. ظرفیت‌های لازم برای بین‌المللی شدن جشنواره ایجاد شده اما باید راهکارها و برنامه‌ریزی‌های مشخصی داشته باشیم که در کنار جشنواره فارابی به توسعه روابط بین‌المللی علمی هم کمک کنیم.

شاید تأکیدات ویژه باید این باشد که ما فعالیت‌های جانبی را در جشنواره فارابی داشته باشیم. خود جشنواره با توجه به معرفی برگزیده‌های بین‌المللی به این سمت رفته است اما می‌توان فعالیت‌های جانبی هم داشت که تعاملات بین‌المللی زمینه‌ساز شود. می‌توان برگزیدگان ایرانی و بین‌المللی را که حوزه‌های موضوعی و مطالعاتی مشترک دارند به هم مرتبط کرد.

دانشگاه‌ها و فضاها علمی در زمینه تحول در علوم انسانی به جشنواره فارابی چه کمکی می‌توانند بکنند؟ مثلاً در زمینه تولیدات علمی یا در نظر گرفتن اولویت‌های جشنواره برای کاربردی‌تر شدن پژوهش‌ها چه باید کرد؟

سهم اول این است که تولیدات علمی در دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی تولید شود. یعنی جشنواره فارابی که به تنهایی تولیدکننده پژوهش نیست. سهم اولیه از آن، این مراکز و دانشگاه‌ها است که تولیدات علمی دارند و به جشنواره فارابی عرضه و معرفی می‌کنند. دبیرخانه جشنواره فارابی باید همکاری‌های مشترکی با دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها داشته باشد که اولویت‌ها را مشخص کنند و به خصوص در حوزه پژوهش‌های کاربردی رایزنی بیشتری انجام دهند.

اگر بتوانیم بودجه‌ای به جشنواره فارابی اختصاص دهیم که بعضی از آثار پژوهشی را تا جای ممکن حمایت کند، برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی در مقطع دکتری و پژوهشگران مختلفی که علاقه‌مند هستند، تأثیر خوبی خواهد داشت. می‌توان همکاری‌های نزدیک‌تری بین جشنواره و مراکز ایجاد کرد که تولیدکننده تحقیقات هستند.

حمایت‌های مادی و معنوی جشنواره از برگزیدگان برای تکمیل پروژه‌های علمی‌شان تا چه اندازه می‌تواند مفید باشد؟ اولویت‌ها یا حمایت‌های مادی است یا معنوی؟

نظر شخصی من این است که حمایت‌های معنوی مهم‌تر است. در دوره هفتم و هشتم که اطلاعات داشتم، برگزیدگان به بنیاد نخبگان معرفی می‌شدند و وامی به آنان تعلق می‌گرفت. اما اکثر برگزیده‌ها اغلب از بین افراد صاحب کرسی و پیشکسوت بودند و چندان رغبتی نداشتند که پرونده تشکیل دهند. به هر حال، برای پژوهشگران جوان این انگیزه وجود دارد و می‌تواند مفید باشد.

حمایت‌های معنوی در این شرایط ارزنده‌تر و تأثیرگذارتر است. معرفی برگزیدگان به مراکز بین‌المللی و ترجمه آثار برگزیده به صورت کلی و خلاصه و اهدای بورسیه‌های کوتاه مدت هم تأثیرگذار است. باید این قبیل مسائل در آیین‌نامه جشنواره بازنگری شود. به نظرم معرفی پژوهش‌های برتر و معرفی آنها به حوزه‌های علمی و دانشگاهی می‌تواند انگیزه بیشتری ایجاد کند.

چه بخش‌ها و ویژگی‌های جدیدی می‌تواند به جشنواره فارابی در آینده اضافه شود؟ مسائلی که می‌تواند به حوزه علوم انسانی کمک کند یا به بهتر دیده شدن آثار برگزیده کمک کند، چیست؟

باید اهمیت بیشتری به «پژوهش‌های کاربردی» بدهیم و آن دست از پژوهش‌هایی که نوآوری بیشتری دارند، باید بیشتر هم مورد توجه قرار گیرند. جشنواره فارابی دارای بخش جوان است و پژوهش‌های برتر در این بخش

می‌تواند با توجه بیشتری هم همراه شود. اگر بتوانیم از ظرفیت‌های موجود در دستگاه‌های دیگر هم استفاده کنیم هم‌افزایی بیشتری در جشنواره خواهد داشت. هیأت حمایت از کرسی‌های نظریه‌پردازی در معاونت علمی ریاست جمهوری وجود دارد که اگر بتوانیم از ظرفیت‌هایی که در سایر مراکز هست بهره ببریم، جشنواره فارابی تقویت خواهد شد.

از سوی دیگر، باید بتوانیم تولیدات بومی را بیشتر مورد تأکید قرار دهیم. تاکنون از طرف هیأت حمایت از کرسی‌های نظریه‌پردازی «نظریه‌پرداز برگزیده» به جشنواره فارابی معرفی می‌شود. به نظرم کار لازم و ارزشمندی است و اگر پژوهش‌هایی که نقد نوآورانه مطرح می‌کند بیشتر مورد توجه باشد راندمان جشنواره بالاتر می‌رود.

جشنواره فارابی آزاداندیشی را چگونه در دستور کار قرار می‌دهد، چنانکه تنوع اندیشه‌ها را به رسمیت بشناسد؟

جشنواره فارابی در دوره ریاست جمهوری آقای احمدی‌نژاد پایه‌گذاری شد و در دولت‌های آقای روحانی و اکنون هم در دولت آقای رئیسی ادامه پیدا کرده است. با توجه به اینکه، جشنواره فارابی ذیل معاونت فرهنگی وزارت علوم برگزار می‌شود، طبیعتاً گفتمان‌های سیاسی دولت در آن تأثیرگذار است و این موضوع را نمی‌توانیم منکر شویم.

دیدگاه‌های مختلف در دولت‌های مختلف به نوعی تنوع و تکثر را تأمین می‌کند.

همان‌طوری که به لیست برگزیدگان مراجعه می‌کنید، می‌بینید طیف‌های نظری مختلفی وجود دارند. نظر شخصی من این است که در بررسی آثار پژوهشی بیش از اینکه سلاقی و رویکردهای سیاسی را دخیل کنیم، تأکیدمان باید روی شاخص‌هایی باشد که در خود جشنواره است. درست است که تنوع و تکثر رعایت شده اما جا دارد بخش‌های علمی را تقویت کنیم و نگاه‌های سیاسی را حتی‌المقدور کاهش دهیم.

اگر نکته‌ای در ارتباط با جشنواره فارابی یا حوزه علوم انسانی مدنظرتان است؛ بفرمایید.

تأکید می‌کنم که طبیعتاً هر نهاد و ساختاری که ایجاد می‌شود محاسن و معایبی دارد اما توصیه ما این است که بیش از اینکه نقاط ضعف و کاستی‌ها را برجسته کنیم باید کمک کنیم که نهاد مدنظر روز به روز تقویت و به نقطه مطلوب نزدیک شود. همه جامعه علمی شامل دانشمندان، پژوهشگران و محققان فارغ از نقدها و انتقادهایی که ممکن است داشته باشند، به ارتقای جشنواره کمک کنند.

فارابی یکی از ابتکاراتی بوده که در علوم انسانی الزامی بود تا معیارهای علمی و پژوهشی تقویت شود و واقعاً اعتبار جشنواره به آثاری است که برگزیده می‌شود. تلاش کنیم برگزیدگان صاحب اعتبار علمی شوند؛ چرا که به تثبیت جایگاه جشنواره در حوزه علوم انسانی کمک می‌کند.

روابط علمی بین‌المللی در حوزه علوم انسانی را باید توسعه دهیم
صرف اینکه تعدادی از برگزیدگان فارابی پژوهشگران خارجی باشند لزوماً به معنای توسعه تعاملات بین‌المللی نیست.

در کلیت علوم انسانی ایران، یکی از نقاط ضعفی که داریم توسعه یافتگی اندک ارتباطات بین‌المللی علوم انسانی است.

طبیعتاً جشنواره فارابی هم تحت تأثیر جو عمومی قرار گرفته است.

ظرفیت‌های لازم برای بین‌المللی شدن جشنواره ایجاد شده اما باید راهکارها و

برنامه‌ریزی‌های مشخصی داشته باشیم که در کنار جشنواره فارابی به توسعه روابط

بین‌المللی علمی هم کمک کنیم.

برش

برگزاری جشنواره

فارابی در

برانگیختن

پژوهش‌های علوم

انسانی مؤثر بوده

است. البته این

مهم می‌تواند ارتقا

یابد و در طول ادوار

گذشته تلاش بر

ارتقای جشنواره

بوده است. در کنار

کارهای پژوهشی

محض و تولید

معرفت، حوزه‌های

علمی - کاربردی

هم باید بیشتر مورد

توجه قرار گیرد و

پژوهش‌ها را به

طرف مسأله‌محوری

و حل مشکلات

جامعه سوق داد.

به نظرم جشنواره

فارابی در حوزه

علوم انسانی گام

مثبتی بوده است